

Krzysztof Strzelecki
Instytut Geografii
Akademia Pomorska w Słupsku

Miasto i gmina Miastko jako produkt turystyczny

W pracach dotyczących turystyki (zwłaszcza jej aspektów ekonomicznych) szeroko stosowany jest termin „produkt turystyczny” (ang. *tourist product*). W wąskim znaczeniu oznacza on wszystko, co jest dla turystów przedmiotem zakupu (np. usługi hotelarskie, transportowe). W szerszym rozumieniu obejmuje zasoby (walory) turystyczne obszaru, zagospodarowanie turystyczne (wraz z usługami) oraz całość doświadczeń turysty od chwili opuszczenia miejsca zamieszkania do czasu powrotu (Medlik 1995, s. 243).

Zdaniem J. Altkorna (2001, s. 20), produktem turystycznym może być „miejsce w hotelu, wycieczka krajoznawcza, pobyt w uzdrowisku, zwiedzanie miasta i rejs dookoła świata”. Według tego autora produkt turystyczny składa się z tzw. produktu rzeczywistego (*tangible product*), czyli niezbędnych dóbr i usług pozwalających zaspokoić potrzeby turystów, oraz tzw. produktu poszerzonego (*augmented product*), na który składają się dobra i usługi pożądane, ale nie niezbędne.

Przedmiotem polityki produktu w aspekcie terytorialnym jest tzw. złożony produkt turystyczny, oferowany przez dany obszar (*community tourism product*). Generalnie na złożony produkt turystyczny składają się naturalne i sztuczne dobra turystyczne, określone usługi i towary, a także udogodnienia umożliwiające korzystanie z dóbr turystycznych oraz nabywanie towarów i usług. Usługi świadczone przez wytwórców (np. przejazdy, noclegi, wyżywienie) oraz udogodnienia o charakterze nierynkowym (sieć drogowa, ochrona środowiska itp.) są podporządkowane realizacji celów podstawowych. Mimo to ich poziom i struktura mogą mieć znaczenie rozstrzygające przy wyborze miejsca przeznaczenia (Altkorn 2001, s. 104).

Wartość produktu turystycznego (cena) jest określona przez popyt i podaż. Przez popyt turystyczny rozumie się zazwyczaj turystów wraz z ich potrzebami i motywacjami. Podaż turystyczna jako czynnik kształtowania rynku jest to „ogół dóbr i świadczonych usług turystycznych dostępnych na rynku turystycznym” (Warszyńska, Jackowski 1978, s. 203 i 204). Z marketingowego punktu widzenia treść podaży turystycznej wypełnia produkt turystyczny. Z punktu widzenia potencjalnego turysty produkt turystyczny może być zdefiniowany jako pakiet składników materialnych i niematerialnych, opartych na możliwościach spędzania wolnego czasu w miejscu docelowym. Pakiet jest postrzegany przez turystę jako przeżycie dostępne za określoną cenę. Podaż turystyczną, czyli ogólny produkt turystyczny, tworzy więc układ następujących czynników: atrakcje i środowisko miejsca docelowego; infrastruktura i usługi miejsca docelowego; dostępność miejsca docelowego; wizerunki miejsca docelowego; cena płacona przez konsumenta (Middleton 1996, s. 89).

Podaż turystyczna może też być charakteryzowana jako zbiór podaży pierwotnej i podaży wtórnej (pochodnej). Do podaży pierwotnej zalicza się rzeczywistość przyrodniczą (naturalne walory turystyczne), stosunki społeczno-kulturalne (zabytki, tradycje, język, gościnność,

osiągnięcia myśli technicznej) i urządzenia infrastruktury ogólnej (transport, gospodarkę komunalną itp.). Do podaży wtórnej (pochodnej) włącza się instytucje i urządzenia infrastruktury turystycznej (np. hotelarstwo, gastronomia, urządzenia wypoczynkowe i sportowe, pośrednictwo oraz organizacja podróży), stanowiące podstawę materialno-organizacyjną świadczeń turystycznych (Gaworecki 2000, s. 186).

Zasoby i walory turystyczne

Zasoby i walory turystyczne są uważane za jeden z głównych czynników przyciągających turystów. Określenie „zasoby turystyczne” oznacza „występujące obiektywnie elementy środowiska geograficznego, które dopiero po dokonaniu przez turystę odpowiedniej oceny mogą stać się walorami turystycznymi”. Tym samym określenie „walory turystyczne” oznacza „całość elementów środowiska naturalnego i pozaprzyrodniczych (kulturowych lub inaczej antropogenicznych), które są przedmiotem zainteresowania turystów i decydują o atrakcyjności turystycznej danego miejsca, miejscowości lub obszaru” (Kowalczyk 2001, s. 88).

Zdaniem J. Warszyskiej i A. Jackowskiego (1978, s. 27), walory turystyczne obejmują „zespół elementów środowiska naturalnego oraz elementów pozaprzyrodniczych, które – wspólnie lub każde z osobna – są przedmiotem zainteresowania turysty (decydują one o tzw. atrakcyjności turystycznej)”.

Władysław W. Gaworecki (2000, s. 105) pod pojęciem „walory turystyczne” rozumie „podstawowe dobra turystyczne”, które definiuje jako „zespół dóbr danych przez naturę, historię lub działalność ludzką, na które występuje popyt turystyczny”.

Według A. Kowalczyka (2001), najogólniej walory turystyczne można podzielić na: walory przyrodnicze dla turystyki masowej (np. morze, góry, wody śródlądowe, obszary o atrakcyjnym krajobrazie), turystyki kwalifikowanej (np. do uprawiania turystyki górskiej i wspinaczkowej, speleologii, wędkarstwa, żeglarstwa, turystyki ekologicznej); walory pozaprzyrodnicze (kulturowe lub antropogeniczne) dla turystyki masowej (np. wykopaliska archeologiczne, zabytkowe obiekty sakralne, obronne lub rezydencje, zespoły urbanistyczno-architektoniczne, ośrodki turystyczno-wypoczynkowe, muzea i galerie sztuki, sklepy, restauracje, obiekty kulturalno-rozrywkowe, miejsca kultu religijnego, folklor), turystyki kwalifikowanej (np. muzea specjalistyczne, obiekty nowoczesnej architektury).

Ze względu na motywy, jakimi kieruje się turysta, walory turystyczne zostały podzielone przez T. Lijewskiego i in. (1985, s. 13) na walory: wypoczynkowe (służące regeneracji sił fizycznych i psychicznych); krajoznawcze (stanowiące przedmiot zainteresowań poznawczych); specjalistyczne (umożliwiające uprawianie różnych form turystyki kwalifikowanej).

Położenie geograficzne

Obszar gminy Miastko położony jest w środkowo-zachodniej części woj. pomorskiego, w pow. bytowskim. Od zachodu graniczy z woj. zachodniopomorskim, od północy z gminami: Kępice, Trzebielino i Kołczygłowy, od wschodu z gminami Tuchomie i Lipnica, od południa z gminą Koczała.

Pod względem wielkości obszaru (467 km²) gmina zajmuje pierwsze miejsce wśród 123 gmin woj. pomorskiego. Zamieszkuje ją 19 968 osób (w tym miasto Miastko 11 338 osób), przy średniej gęstości zaludnienia 43 os./km² ¹.

Ośrodek gminy – miasto Miastko – położony jest w odległości około 60 km na południe od Słupska i Koszalina, 150 km na południowy zachód od Gdańska, na głównych szlakach komunikacyjnych łączących Słupsk z Piłą i Poznaniem oraz Bydgoszczą.

¹ *Plan rozwoju lokalnego na lata 2004-2013. Gmina Miastko, Miastko 2004, s. 7 i 8.*

Według J. Kondrackiego (2000, s. 35), gmina Miastko zajmuje obszar leżący w obrębie podprovincji Pojezierza Południobałtyckie, makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskie oraz mezoregionów: Pojezierza Bytowskiego i południowej niewielkiej części Wysoczyzny Polanowskiej.

Pojezierze Bytowskie zajmuje najwyższą, północno-wschodnią część makroregionu Pojezierze Zachodniopomorskie. Cechą charakterystyczną tego mezoregionu jest położenie w granicach strefy moren czołowych maksymalnego zasięgu lądolodu fazy pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Wzniesienia moreny czołowej osiągają tu znaczne wysokości i dochodzą: w Górach Szybskich w rejonie Miastka do 237,5 m n.p.m., a pod Bytowem we Wzgórzach Siemierzyckich – do 256,0 m n.p.m.

Ukształtowanie powierzchni

Zasadniczym elementem hipsometrycznym obszaru gminy Miastko jest główna oś orograficzna Pomorza, zorientowana tu z południowego-zachodu na północny-wschód. Pokrywa się ona z przebiegiem strefy marginalnej fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego.

Obszar wysoczyzny morenowej gminy przedstawia silnie zróżnicowaną morfologicznie powierzchnię o charakterze falistym lub pagórkowatym. Jej urozmaicenie wynika z obecności licznych wzniesień moreny czołowej, rynien polodowcowych, dolin rzecznych i zagłębień wytopiskowych.

Tereny położone najwyżej występują w południowo-zachodniej części gminy, osiągając w Górach Szybskich (Rozwaliny) 237,5 m n.p.m., a w części północno-wschodniej – w okolicach Turowa – dochodzą do 236,0 m n.p.m. Tereny najniższej położone (70–80 m n.p.m.) obejmują dno doliny Studnicy w północno-zachodniej części gminy, w rejonie Świerzenka.

Gmina Miastko odznacza się rzeźbą młodoglacjalną, która charakteryzuje się świeżością i różnorodnością form morfologicznych, a silne zróżnicowanie tej rzeźby jest jednym z podstawowych atutów gminy. Rzeźba ta podnosi atrakcyjność krajobrazową i łącznie z innymi walorami przyrodniczymi (m.in. znaczna ilość jezior polodowcowych) stwarza dogodne warunki do rozwoju różnych form turystyki.

Wody

Gmina Miastko leży w strefie wododziałowej Pojezierza Pomorskiego. Wzniesienia moreny czołowej wyznaczają tu trzy kierunki spływu wód: północno-zachodni, południowo-wschodni i południowo-zachodni. Do zlewiska Morza Bałtyckiego należy rzeka Wieprza, która wypływa z jeziora Kołoleż na wysokości 170 m n.p.m., w okolicach Głodowa. Jej długość wynosi 140,3 km, a powierzchnia dorzecza liczy 2172,7 km². Przepływająca przez Miastko rzeka Studnica o długości 38 km i liczącym 315 km² dorzeczu bierze początek w leżącym na południowym wschodzie od miasta jeziorze rynnowym Studzieniczo. Do zlewni Wisły należy rzeka Brda, która wypływa na wysokości 181 m n.p.m. ze śródleśnego Jeziora Smołowego. Do zlewni Odry należy dorzecze rzeki Czernicy, lewostronnego dopływu Gwdy. Źródło rzeki leży na wysokości 200 m n.p.m., w okolicach wsi Miłocice.

Najbardziej charakterystycznym elementem hydrograficznym gminy Miastko są liczne jeziora, w tym 42 o powierzchni ponad 1 ha i 5 o powierzchni przekraczającej 50 ha (Czerwiński 2000, s. 41). Mają one szczególne walory krajobrazowe i stanowią dużą atrakcję turystyczną. Przeważają jeziora pochodzenia polodowcowego, które dzielą się na trzy podstawowe typy: rynnowe, morenowe i oczka polodowcowe (por. tab. 1).

Tab. 1. Typy genetyczne jezior gminy Miastko

Lp.	Typ genetyczny jeziora	Charakterystyka i sposób powstania	Akweny najciekawsze ze względu na funkcję rekreacyjną (pow. w ha, głęb. maks. w m)
1.	Jeziora rynnowe	długie, wąskie, o stromych brzegach i zróżnicowanej rzeźbie dna; powstałe w wyniku niszczącej działalności wody pod lodowcem	• Jezioro Dolskie (34,8; 30,0) • Jezioro Głębokie (139,0; 21,9) • Jezioro Piasek (42,0; 30,1) • Jezioro Skąpe (64,2; 26,4) • Jezioro Słosineckie Wielkie (41,5; 8,1) • Jezioro Studzieniczno (64,1; 19,9) • Jezioro Świeszyńskie (31,6; 14,6)
2.	Jeziora morenowe	duże, płytkie, o urozmaiconych kształtach, brzegach łagodnych i płaskich; liczne zatoki, półwyspy, wyspy; powstałe na skutek nierównomiernego osadzania się materiału lodowcowego	• Jezioro Bobięcińskie Małe (32,5; 5,6) • Jezioro Bobięcińskie Wielkie (524,6; 48) • Jezioro Kościelne (72,5; 17,8) • Jezioro Wołczyca (36,5; 8,0)
3.	Oczka polodowcowe	drobne, o niewielkiej powierzchni, kształcie regularnym, okrągłym lub owalnym; powstałe wskutek wytapiania się brył martwego lodu zagrzebanych w osadach polodowcowych	• jeziora te stanowią najliczniejszą grupę; są niemal równomiernie rozmieszczone na całym obszarze gminy

Źródło: opracowanie autora na podstawie *Planu rozwoju lokalnego na lata 2004–2013. Gmina Miastko, Miastko 2004*, s. 13 i 14.

Położone wśród wzgórz morenowych i lasów jeziora mają bardzo korzystne warunki klimatyczne. Mikroklimat ten ma duży wpływ na kształtowanie się warunków termicznych powietrza i wody. Średnie temperatury czerwca, lipca i sierpnia w strefie jezior są wyższe o 1,5–2,6°C niż na jej obrzeżach. Temperatura wody w jeziorach w sezonie kąpielowym wynosi średnio 18–20°C, maksymalna 25°C, a minimalna 13–15°C (Czerwiński 2000).

Klimat

Gmina Miastko leży w pomorskiej dzielnicy klimatycznej, która obejmuje prawie cały obszar pojezierzy pomorskich. Kraję charakteryzuje wpływ wzajemnego oddziaływania mas powietrza oceanicznego (na które nakłada się bezpośredni wpływ Bałtyku) i kontynentalnego, co sprawia, że warunki klimatyczne są tu dość zmienne i kontrastowe. Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze gminy waha się w granicach 6,9–7,0°C, w okresie letnim (VI i VIII) 14,3–16,6°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec. Sezon rekreacyjny trwa tutaj 135–145 dni, a sezon kąpielowy rozpoczyna się około 20 czerwca i trwa do około 2 września, czyli 70–76 dni (Czerwiński 2000, s. 43–45). W sezonie zimowym jest możliwość uprawiania sportów zimowych (narciarstwa, saneczkarstwa). Warunki klimatyczne (stosunkowo duża liczba, 50–70, dni z pokrywą śnieżną) oraz takie walory przyrodnicze, jak zróżnicowana rzeźba terenu (nachylenie stoków), a także duże powierzchnie leśne sprzyjają jednak turystyce zimowej, przede wszystkim uprawianiu biegów narciarskich. Lokalny klimat obszaru miastecznego kształtują stosunki hipsometryczne, znaczna lesistość, główne obszary orograficzno-morfologiczne oraz centralne położenie w regionie Pomorza.

Roślinność

Obszar gminy Miastko należy do dwóch krain geobotanicznych: bałtyckiej krainy lasów bukowych i mieszanych oraz zachodniopolskiej krainy lasów mieszanych i sosnowych z udziałem buka.

Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 22 873 ha, co stanowi 49,6% ogólnej jej powierzchni. Duże, zwarte kompleksy występują w zachodniej i północnej części gminy; zajmują przede wszystkim strefę wysoczyzn pagórkowatych i moren czołowych, z najintensywniejszym urzeźbieniem i znacznymi spadkami. W składzie gatunkowym dominują drzewa iglaste (około 75% ogólnej powierzchni leśnej), a głównym składnikiem jest sosna. Pod względem struktury siedliskowej największą powierzchnię (około 62,5%) zajmują siedliska borowe – boru świeżego i boru mieszanego świeżego². Są to lasy świetliste, pachnące żywicą, ze względu na luźny drzewostan łatwo dostępne i odpowiednie do uprawiania turystyki.

Część lasów wchodzi w obręb obszarów chronionego krajobrazu, które pełnią rolę otulinową dla terenów szczególnej ochrony i spełniają funkcję korytarzy ekologicznych. Na terenie gminy Miastko leżą dwa obszary chronionego krajobrazu: nr 6: „Źródłiskowy obszar rzeki Brdy i Wieprzy na wschód od Miastka” o powierzchni 11 776 ha oraz nr 7: „Jezioro Bobięcińskie Wielkie ze Skibską Górą” o powierzchni 3 328 ha.

Zagospodarowanie turystyczne

Jednym z głównych czynników przyciągających turystów i zapewniających im właściwe warunki wypoczynku jest zagospodarowanie turystyczne. Termin ten oznacza „działalność mającą na celu przystosowanie środowiska geograficznego na potrzeby turystyki” (Kowalczyk 2001, s. 110).

Zdaniem O. Rogalewskiego (1974, s. 7), na zagospodarowanie turystyczne składa się działalność: mająca na celu ochronę i przystosowanie na potrzeby ruchu turystycznego walorów turystycznych; zmierzająca do zapewnienia turystom możliwości dojazdu do obszarów, miejscowości i obiektów stanowiących cele wyjazdów turystycznych; zmierzająca do zapewnienia turystom niezbędnych warunków egzystencji w miejscu lub na szlaku będącym celem podróży (głównie zaspokojenie potrzeb noclegowo-żywieniowych).

Według A. Kowalczyka (2001), urządzenia składające się na zagospodarowanie turystyczne można podzielić na urządzenia: turystyczne (ich podstawową funkcją jest obsługa uczestników ruchu turystycznego) i paraturystyczne (ich głównym zadaniem jest zaspokojenie potrzeb związanych z innymi sferami życia społeczno-gospodarczego, a turyści korzystają z nich tylko jako jedna z wielu grup użytkowników). Usługi turystyczne są świadczone przede wszystkim przez zespół urządzeń i instytucji infrastruktury turystycznej, stanowiący bazę materialną i organizacyjną rozwoju turystyki danej miejscowości lub regionu.

Dostępność turystyczna

Połączenie z krajem zapewniają gminie i Miastku dogodne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 21 Miastko–Słupsk, droga krajowa nr 20 Szczecinek–Miastko–Bytów oraz droga międzyregionalna nr 206 Miastko–Koszalin. Przez gminę przebiega linia kolejowa relacji Szczecinek–Słupsk, która jest linią lokalną, lecz podstawową dla regionu. Komunikacja zbiorcza, opierająca się głównie na liniach autobusowych, w sposób zadowalający pokrywa obszar całej gminy. Korzystne jest usytuowanie w Miastku dworca kolejowego i autobusowego obok siebie, co stwarza możliwość przesiadek kolej–autobus. Wewnętrzna struktura organizacyjna gminy to 28 sołectw i 33 wsi obrębowych.

² *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miasto i gmina Miastko – diagnoza stanu zagospodarowania*, Przedsiębiorstwo Zagospodarowania Miast i Osiedli „Teren”, Miastko–Łódź 1996, s. 48.

Na terenie gminy Miastko jest wiele miejsc do biwakowania. Wszystkie są ogrodzone, znajdują się w nich urządzenia do odpoczynku oraz wyznaczone miejsca palenia ognisk. Miejsca biwakowe leżą nad jeziorami: Byczyńskim, Skąpym, Okuninkiem i Trzcinnem, Bluj w Głodowie, Słosineckim w Słosinku, Głębokim w Świeszynie oraz nad Wołczyca w Wołczy Wielkiej.

Przez teren gminy Miastko przebiegają lub biorą w niej początek znakowane piesze szlaki turystyczne, które znakomicie nadają się na szlaki turystyki rowerowej, a zimą – narciarskiej. Są to szlaki o zróżnicowanym stopniu trudności; można je łączyć i pokonywać w czasie kilkudniowych wycieczek. Turystyczne trasy piesze to: szlak niebieski „Krainy lasów i jezior” (112 km); szlak czarny „Doliną Wieprzy i Studnicy” (71 km); szlak zielony „Krajobrazów młodoglacjalnych” (82 km); szlak żółty „Doliną Brdy” (51 km). Trasy rowerowe są ponumerowane i oznaczone odmiennymi barwami. Ich łączna długość wynosi 132 km. Ciekawe są kajakowe trasy turystyczne: Wieprzą (spływ 5–6-dniowy), Studnicą (na przebycie trasy dostępnej tylko dla wprawnych potrzeba całego dnia); Brdą (na przebycie całego szlaku potrzeba przynajmniej 11 dni).

Baza noclegowa i żywieniowa

Gmina Miastko dysponuje bazą hotelową ze znaczną liczbą miejsc noclegowych, m.in. w hotelach, kwaterach prywatnych i agroturystycznych, schroniskach, ośrodkach wypoczynkowych oraz pensjonatach (por. tab. 2).

Tab. 2. Miejsca noclegowe w gminie Miastko według rodzaju obiektów turystycznych w 2007 r.

Rodzaj obiektu	Miejsca noclegowe	Liczba miejsc noclegowych
Hotel	▪ OSRiRON Miastko (32)	32
Kwatery prywatne	▪ Zajazd „U Julii”, Miastko (11) ▪ Restauracja „Monte Christo”, Miastko (25)	36
Kwatery agroturystyczne	▪ Bruscy J.J., Wałdowo-Grądzień (12) ▪ Czerwińska M., Głodowo (9) ▪ Eickenberg E., Węgorzynko (6) ▪ Gaca B.F., „Gacówka”, Turowo (20) ▪ Hresiukiewicz O.R., „Agro-Urok”, Wołcza Mała (5) ▪ Kapłan L., „Agro-Vita”, Wołcza Mała (11) ▪ Kiedrowski J., Głodowo (4) ▪ Kulczyk E.J. „Tęcza”, Okunino (22) ▪ Piątkowscy Z.S., „Przepiórcza farma”, Trzcinnno (18) ▪ Rudnik H., Głodowo (8) ▪ Sztobnicka T., „Agro-Szczupak”, Przęsin (26) ▪ Wilusz J., „Bocianie gniazdo”, Trzcinnno (4)	145
Sezonowe schroniska młodzieżowe	▪ Internat przy ZSM Miastko (40) ▪ Internat ZSRCKU Łodzierz (22) ▪ na bazie szkoły Słosinko (30) ▪ Stanica Harcerska Bobięcino (250)	342
Ośrodki wypoczynkowe	▪ Ośrodek Wypoczynkowy „Adria”, Świeszyno (108) ▪ Ośrodek Wypoczynkowy „Alicja”, Świeszyno (100) ▪ Ośrodek Wypoczynkowy „Słoneczny Stok”, Świeszyno (82+52) ▪ Harcerski Ośrodek Wypoczynkowy Bobięcino (46)	388
Pensjonat	▪ Pensjonat myśliwski „Stary las”, Wiatrołom (8)	8
Razem		951

Źródło: opracowanie autora.

Współpraca zagraniczna

Samorząd lokalny w Miastku nawiązał wiele kontaktów z miastami w Holandii, Danii i Niemczech. Najdłuższe i najlepiej układające się kontakty Miastko ma z partnerami w Niemczech, przede wszystkim z położonym w Dolnej Saksonii miastem Fallingbostel, ale także z gminą Gartow oraz hrabstwem Bad Bentheim. Ostatnio nawiązano bliższe kontakty z miastem Periers we Francji.

Dobrze rozwijające się stosunki partnerskie zaowocowały współpracą na trzech płaszczyznach: kulturalnej – wymiana grup artystycznych, wspólne warsztaty muzyczne, koncerty zespołów muzycznych; zawodowej – wymiana grup zawodowych (strażacy, leśnicy i rolnicy) oraz oświatowej – wymiana młodzieży szkolnej. Uwieńczeniem dobrych kontaktów z Fallingbostel jest oficjalna umowa o partnerstwie obu miast podpisana 7 października 2000 r. „Kierowani życzeniem wzajemnych przyjaznych stosunków, jak również dążeniem do zjednoczenia Europy w pokoju, wolności i społecznej sprawiedliwości, Miasto Fallingbostel i Miasto i Gmina Miastko zawierają umowę o partnerstwie” – stanowi preambuła umowy. Strona niemiecka wydała opracowanie dotyczące możliwości rozwoju turystyki w gminie Miastko, m.in. dostosowania miejscowości Świerżno na potrzeby zabudowy lotniskowej. Od 1953 r. w Fallingbostel działa i uczestniczy w życiu publicznym Związek Byłych Mieszkańców Miastka. Współpraca samorządów obu miast, wymiana doświadczeń, poszukiwanie nowych płaszczyzn współpracy, wymiana młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, wspomaganie organizacji pozarządowych – to główne kwestie omawiane podczas oficjalnych spotkań³.

Miastko jest członkiem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, które działa od 29 marca 2001 r. Do Stowarzyszenia należy obecnie większość miast i gmin woj. zachodniopomorskiego. Główne cele Stowarzyszenia to: wspieranie idei samorządu terytorialnego, informowanie społeczności lokalnych o idei integracji europejskiej, koordynowanie i wspieranie współpracy przygranicznej w regionie, pozyskiwanie i wykorzystywanie środków pomocowych Unii Europejskiej oraz innych krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych do realizacji celów Stowarzyszenia.

Gospodarka

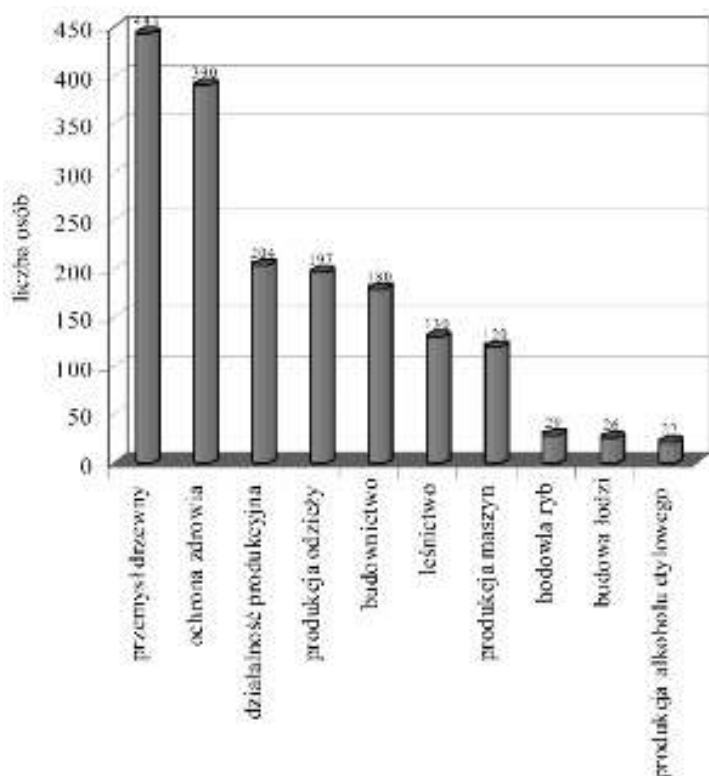
Sytuacja gospodarcza gminy pozostaje w ścisłym związku ze stanem zjawisk gospodarczych w pobliskich miejscowościach: Bytów, Słupsk, Szczecinek, Koszalin. W gminie Miastko największa liczba osób zatrudnionych jest w branży drzewnej, co wiąże się z naturalnymi uwarunkowaniami gminy – wysoki wskaźnik zalesienia (około 50%; por. ryc. 1). Lasy są jednym z najważniejszych bogactw naturalnych gminy Miastko; mają istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego i podnoszą atrakcyjność turystyczną gminy.

W przestrzeni przemysłowej gminy funkcjonują dobrze prosperujące zakłady oraz firmy o różnym profilu działalności gospodarczej, związanej m.in. z: międzynarodowym transportem i spedycją, hodowlą egzotycznych gatunków ryb słodkowodnych, produkcją konfekcji skórzanej, przemysłem drzewnym, spożywczym, budowlanym i tworzyw sztucznych. Działalność tych zakładów jest oparta na miejscowych surowcach. Zarejestrowanych jest 1149 podmiotów gospodarczych oraz 18 zakładów pracy. Na terenie gminy Miastko funkcjonuje 1127 gospodarstw rolnych; 541 z nich zajmuje się wyłącznie produkcją rolną. W ostatnich latach liczba gospodarstw rolnych wzrosła o około 48%. Obserwuje się tendencję przechodzenia gospodarstw rolnych na działalność pozarolniczą z zakresu handlu, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, transportu i magazynowania, agroturystyki, wynajmu pokoi i innych⁴.

³ Miastecki Portal Internetowy, <http://www.miastko.pl/>, 2008.

⁴ *Plan rozwoju lokalnego na lata 2004–2013. Gmina Miastko*, 2004, Miastko, s. 29–33

Ryc. 1. Zatrudnienie w gminie Miastko według branż

Źródło: opracowanie autora na podstawie *Planu rozwoju lokalnego na lata 2004– 2013. Gmina Miastko*, 2004, Miastko, s. 34.

Perspektywy rozwoju turystyki w gminie Miastko

Rejon woj. pomorskiego, w którym leży gmina Miastko, jest czysty ekologicznie. Przeważa w nim przemysł, co prawda słabo rozwinięty, jednak mocno osadzony w lokalnej bazie zaopatrzeniowo-surowcowej. Jest to związane przede wszystkim ze strukturą powierzchni województwa: 34% to grunty rolne, a 58% – lasy.

Jednym z głównych kierunków rozwoju gospodarczego powinien być rozwój przemysłu rolno-spożywczego opartego na wytwarzaniu produktów czystych ekologicznie. Brak terenów zdewastowanych i zagrożonych ekologicznie stwarza szansę na rozwój gospodarczy bez konieczności ponoszenia dużych nakładów na poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Zasoby wody pozwalają na rozwój przemysłu wodochłonnego. Gmina ma dobre warunki do produkcji „zdrowej żywności” ze względu na stan środowiska i duże zasoby gruntów rolnych. Rolnictwo jest jedną z podstawowych funkcji na terenie gminy Miastko. Jest ono i będzie trwałym elementem jej systemu gospodarczego.

Gmina Miastko ma odpowiednie tereny do lokalizacji inwestycji, zarówno w centrum miasta Miastka, jak i na jego obrzeżach, przy głównych szlakach komunikacyjnych. Przeznaczone są one głównie na cele przemysłowe, turystyczne, składowe, mieszkaniowe. Istnieje również możliwość wykupu działek położonych nad jeziorami, a przeznaczonych pod budownictwo letniskowe i infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną. Atrakcyjnie, w porównaniu z sytuacją w większych miastach, przedstawiają się ceny zarówno terenów, jak i usług oraz koszty pracy. Władze samorządowe oferują atrakcyjne ulgi podatkowe i udogodnienia dla inwestorów.

Stały rozwój turystyki w gminie Miastko może być zagwarantowany jedynie poprzez tworzenie i promowanie popytu rynkowego na określone produkty turystyczne. Produktami

wiodącymi, w gminie Miastko według opracowania, są: turystyka krajoznawcza, weekendowa, wypoczynkowa, turystyka aktywna (piesza, narciarska, wodna), turystyka wiejska (agroturystyka), myślistwo i łowiectwo oraz wędkarstwo. Analiza rynku usług turystycznych wskazuje, że główne segmenty rynku dla miasta i gminy Miastko pod względem rodzaju stanowią klienci zainteresowani turystyką aktywną i specjalistyczną (turystyka piesza, kajakerstwo, turystyka kolarska, narciarstwo) i turystyką zrównoważoną (wiejską, agroturystyką) oraz (w zakresie produktów uzupełniających): wędkarstwem, myślistwem i łowiectwem.

Ze względu na dostępność transportową na omawianym terenie należy postawić na: turystykę weekendową i świąteczną; turystykę pobytowo-rekreacyjną, długookresową opartą na wczasach rodzinnych w gospodarstwach agroturystycznych i koloniach dla młodzieży. Uwzględniając obecne trendy w funkcjonowaniu rynku turystycznego, największe szanse rozwoju w gminie Miastko, jak się wydaje, ma agroturystyka. Warto zwrócić uwagę na ekonomiczno-społeczny sens rozwoju tego rodzaju turystyki, którą – według W.W. Gaworeckiego (2000, s. 87) – charakteryzują następujące cele: stymulacja rozwoju gospodarstw rolnych świadczących usługi turystyczne oraz miejscowej infrastruktury; aktywizacja miejscowego rynku pracy; rozbudowa i modernizacja zasobów mieszkaniowych rolników; wiązanie nadwyżek towarowych produktów rolnych; dodatkowe dochody dla rolników i budżetów lokalnych; stabilizacja ludzi młodych w gospodarstwach rolnych; ochrona walorów turystycznych; stworzenie możliwości atrakcyjnego wypoczynku, zwłaszcza dla osób zamożnych; wzrost poziomu kulturalnego mieszkańców wsi.

Gmina Miastko ma dogodne warunki rozwoju turystyki wiejskiej. Urozmaicony krajobraz, możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu, czyste powietrze, prywatne gospodarstwa rolne – wszystko to są potencjalne możliwości świadczenia tych specyficznych usług turystycznych.

W planach zagospodarowania przestrzennego gminy rozwój turystyki jest silnie akcentowany. Jedną z ciekawszych form promocji miasta jest nawiązanie partnerskich stosunków z niemieckim miastem Fallingbommel. Podpisując umowę, obie strony zobowiązały się do utrzymywania i rozwoju długotrwałych związków partnerskich. Osiągnięciu tego celu mają służyć przede wszystkim podróże informacyjne, wzajemne odwiedziny i wymiana między możliwie jak najszerszymi kręgami społecznymi, organizacjami, szkołami, instytucjami. Przykładem jest miejscowość Świerżno – najczęściej odwiedzana miejscowość w gminie, w której za pieniądze z Bundestagu zmodernizowano centrum.

Gmina uczestniczy w imprezach targowych, wystawach; internet wykorzystywany jest do dystrybucji ofert inwestycyjnych. Miastko postrzegane jest jako gmina dynamiczna, zadbaną, funkcjonalną i atrakcyjną dla potencjalnych inwestorów i turystów oraz przyjazną dla mieszkańców. Władze inwestują w szeroko rozumianą infrastrukturę. W ostatnich latach wybudowano m.in. oczyszczalnię ścieków i komunalne wysypisko śmieci, uruchomiono jedną z najnowocześniejszych na Pomorzu stacji uzdatniania wody, zmodernizowano centrum miasta, rozbudowano i zmodernizowano sieć kanalizacyjną, wodociągową, energetyczną i telekomunikacyjną, wybudowano rondo w centrum miasta.

Szansa dla rozwoju gminy wynika:

- ze współpracy z podmiotami gospodarczymi zlokalizowanymi w stosunkowo niedaleko położonych Bytowie, Słupsku, Szczecinku i Koszalinie;
- z rozwoju i osiągnięcia korzyści ze świadczenia usług związanych z tranzytem przez gminę w kierunku południe–północ oraz w mniejszym stopniu wschód–zachód;
- z rozwoju wielu usług w Miastku na rzecz obsługi lokalnego społeczeństwa i mieszkańców gmin ościennych;
- z istnienia bliskich wielkich rynków zbytu na lokalne produkty rolne;

- ze zwiększenia zainteresowania turystyką w skali kraju i Europy;
- ze stosunkowo dobrej komunikacji gminy z regionalnymi ośrodkami rozwoju społeczno-gospodarczego;
- z coraz większym zainteresowaniem w kraju i Europie „zdrową żywnością”;
- z możliwości nawiązania współpracy z sąsiednimi gminami w celu realizacji wspólnych zadań, m.in. rozwoju turystyki⁵.

O możliwościach rozwoju turystyki na terenie gminy – oprócz rzeczywistych walorów przyrodniczych – decydują i będą decydować w przyszłości nowe zaplecze rekreacyjno-turystyczne oraz jakość usług oferowanych turystom.

Podsumowanie

Z położenia gminy Miastko w pojeziernej strefie wysoczyzn morenowych wynika nagromadzenie niezwykle bogatych i różnorodnych elementów przyrody o cennych i unikatowych walorach krajobrazowych oraz turystycznych. Warunki naturalne, które w zasadniczej mierze tworzą walory gminy, to przede wszystkim silnie zróżnicowana rzeźba, wyrażająca się znacznymi deniwelacjami, liczne wzgórza morenowe (dochodzące do 237,5 m n.p.m. Rozwaliny w Górach Szybskich), porośnięte lasami zasobnymi w runo leśne i zwierzynę łowną, z długimi rynnymi jeziornymi o czystych wodach, obfitujących w ryby, oraz bogata sieć rzeczna. Uzupełnieniem tego są atrakcyjne szlaki turystyki pieszej i rowerowej, umożliwiające turystom indywidualnym i zbiorowym dotarcie do osobliwości przyrodniczych i architektonicznych. Większość z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako dobra kultury i przyrody, a znaczna część gminy objęta została ochroną krajobrazu i włączona do Europejskiego Systemu Obszarów Chronionych.

Projektowane obszary krajobrazu chronionego: „Jezioro Bobięcińskie Wielkie ze Skibską Górą” o powierzchni 3328 ha i „Źródłiskowy obszar rzeki Brdy i Wieprzy na wschód od Miastka” o powierzchni 11 776 ha wyróżniają się dużą lesistością i bogactwem wód. Ich wartość podnoszą naturalne fitocenozy, rezerваты i inne osobliwości przyrodnicze, nierzadko również cenne pamiątki historyczne i kulturowe. Warto zwrócić uwagę na parki wiejskie, podworskie i przypałacowe. Jest ich w gminie sporo; zawierają one wspaniałe kolekcje drzew rodzimych i egzotycznych. Do najbardziej interesujących należą parki w: Bobięcinie, Piaszczyźnie, Świerzenku, Trzcinnie i Tursku.

Ciekawie położone, czyste, z urozmaiconą linią brzegową, obfitujące w ryby liczne jeziora upiększają krajobraz miasteczki i tworzą sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki kwalifikowanej, w szczególności wodnej: żeglarstwa, wędkarstwa, nurkowania. Niemal na każdym większym jeziorze jest przystań i kąpielisko z wypożyczalnią sprzętu pływającego. Położenie większości jezior w zagłębieniach terenowych, osłoniętych często wzgórzami morenowymi i lasem, sprawia, że mikroklimat jest korzystny dla rekreacji.

Piękno przyrody, w niektórych fragmentach pierwotnej, malowniczość krajobrazów, ciche i spokojne zakątki powinny skłaniać turystów do zainteresowania się rzekami – atrakcyjnymi szlakami kajakowymi.

Ogromne kompleksy leśne, pokrywające prawie 50% powierzchni gminy, o urozmaiconym drzewostanie, oraz właściwie gospodarowanie zwierzyną łowną uczyniły z ziemi miasteczkiej wspaniałe tereny myśliwskie.

Na rozwój ruchu turystycznego na omawianym obszarze wpływa istotnie baza noclegowa i żywieniowa. Obok dużych, dobrze zagospodarowanych wsi, dysponujących znaczną liczbą miejsc w kwaterach prywatnych, a także zapleczem gastronomiczno-usługowym, spotykamy małe osady, rozproszone przysiółki i odosobnione leśniczówki oraz gospodarstwa agroturystyczne.

⁵ Miasteczki Portal Internetowy, <http://www.miastko.pl/>, 2008.

Częstą formą zagospodarowania turystycznego są pola namiotowe, kempingi i domy wypoczynkowe nad jeziorami.

Atrakcyjność turystyczną gminy Miastko zwiększają zabytki architektoniczne. Są to najczęściej budowle sakralne, ale nie brak zabytkowych pałaców, dworów, budynków mieszkalnych i obiektów gospodarskich. Większość pochodzi z XVIII i XIX w., lecz spotyka się również zabytki z XVII w. i starsze.

Największym atutem gminy jest jakość środowiska przyrodniczego. Ziemia miastecka oferuje ciszę, spokój, harmonię mało przekształconego krajobrazu i możliwość bliskiego kontaktu z niezmienną przez człowieka przyrodą. Można w niej aktywnie spędzić wolny czas, z dala od wielkomiejskiego zgiełku i pośpiechu. To wszystko nie daje turystom pominąć gminy Miastko przy wyborze miejsca atrakcyjnego wypoczynku.

Podsumowując, nieskażone powietrze, czyste środowisko przyrodnicze, urozmaicona rzeźba terenu, duże, zwarte kompleksy leśne, występowanie unikatowych jezior lobeliowych, bogactwo zbiorowisk roślinnych o dużym stopniu naturalności, obszary źródłowe rzek, obniżenia rynnowe z jeziorami oraz znaczna ilość zabytków architektury i dostatecznie rozwinięta baza turystyczna pozwalają sądzić, że obszar gminy odznacza się atrakcyjnymi walorami turystycznymi. Gwarantują one nieograniczone możliwości prowadzenia różnych form działalności przez miasto i gminę Miastko, związanych z ich wykorzystaniem jako potencjalnego produktu turystycznego.

Literatura

1. Altkorn J., 2001, *Marketing w turystyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
2. Czerwiński B., 1978, *Ocena walorów środowiska geograficznego województwa śląskiego dla potrzeb turystyki i rekreacji*, „Koszalińskie Studia i Materiały”, 1/2001.
3. Czerwiński B., 2000, *Walory przyrodnicze powiatu bytowskiego*, „Śląskie Prace Matematyczno-Przyrodnicze”, 13c/2000.
4. Czerwiński B., Rudnik S., 1980, *Vademecum turystyczne. Województwo śląskie*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Szczecin.
5. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miasto i gmina Miastko – diagnoza stanu zagospodarowania*, 1996, Przedsiębiorstwo Zagospodarowania Miast i Osiedli „Teren”, Miastko-Łódź.
6. *Dzieje Ziemi Miasteckiej*, 1971, H. Rybicki (red.), Poznań.
7. Ellwart J., 1995, *Kaszuby*, Wyd. „Region”, Gdynia.
8. Ellwart J., 1999, *Pomorze Środkowe*, Wyd. „Region”, Gdynia.
9. Ellwart J., 2001, *Śladami Bismarcka po Pomorzu. Vademecum historyczno-krajoznawcze*, Wyd. „Region”, Gdynia.
10. Gaworecki W. W., 2000, *Turystyka*, PWE, Warszawa.
11. Janiszewski Z., 1981, *Miastko i okolice*, KAW, Szczecin.
12. Kistowski M., 2000, *Katalog indywidualnych form ochrony przyrody województwa pomorskiego*, Wydawnictwo DJ, Gdańsk.
13. Kondracki J., 2000, *Geografia fizyczna Polski*, PWN, Warszawa.
14. Kosacki J., Kucharski B., 2001, *Pomorze Zachodnie i Środkowe*, Muza, Warszawa.
15. Kowalczyk A., 2001, *Geografia turystyki*, PWN, Warszawa.
16. Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J., 1992, *Geografia turystyki Polski*, PWE, Warszawa.
17. Medlik S., 1995, *Leksykon podróży, turystyki i hotelarstwa*, PWN, Warszawa.
18. Miastecki Portal Internetowy, <http://www.miastko.pl/>, 2008.
19. Middleton V.T.C., 1996, *Marketing w turystyce*, Polska Agencja Promocji Turystyki, Warszawa.
20. Orłowski A., 1998, *Szlaki turystyki pieszej w regionie śląskim*, Wyd. Wolt, Słupsk.

21. *Panorama polskich miast*, 2000 nr 8 i 2002 nr 1, Poznań.
22. *Plan rozwoju lokalnego na lata 2004-2013*. Gmina Miastko, 2004, Miastko.
23. *Pojezierze Bytowskie. Monografia geograficzno-ekonomiczna*, 1997, J. Sylwestrzak (red.), Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Gdańsk.
24. Rogalewski O., 1974, *Zagospodarowanie turystyczne*, WSiP, Warszawa.
25. Skurzyński P., 2000, *Przewodnik na weekend. Pomorze część wschodnia*, Pascal, Bielsko-Biała.
26. Sperski M., Wrześniowski Z., 1971, *Kajakiem po wodach Pomorza Zachodniego*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa.
27. Warszńska J., Jackowski A., 1979, *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa.
28. *Województwo koszalińskie. Monografia geograficzno-gospodarcza*, 1965, F. Barciński, B. Krygowski, S. Zajchowska (red.), Instytut Zachodni, Poznań.
29. Woźniak K., Górski W., 1997, *Co warto wiedzieć o przyrodzie województwa śląskiego*, Wyd. Wojewoda Śląski, Śląsk.

The City and the Administrative District Miastko as the Tourist Product

The purpose of the article is to indicate the trends and conditions in the tourism development in the city and the administrative district as the potential tourist product. The most important aspects of the subject of the research were discussed in the study: natural and non-natural (anthropogenic) tourists values. The infrastructure and tourist services were also emphasized, because they are playing a significant role in tourist development of the discussed area. An administrative district was characterized in terms of the culture, the international cooperation and the economy. An issue of the availability of administrative district for the tourists was presented by the description of tourist routes. An attempt to present the directions of the development for the administrative district was made – the primary and secondary tourist products typical for the region were indicated.